

**ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳԻՏԱՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԻ
ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՈՒ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ
ԴՐԱՄԱՇՆՈՐՀԻ ՁԵՎՈՎ ՏՐԱՄԱԴՐՎՈՂ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐԻ
ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՄԱՍԻՆ**

ք. Երևան

20 հունվարի 2025թ.

Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիան (այսուհետ՝ Ակադեմիա), ի դեմս նախագահ Աշոտ Սերոբի Սաղյանի, որը գործում է Ակադեմիայի կանոնադրության հիման վրա, մի կողմից, և ՀՀ ԳԱԱ «Ա. Թախտաջյանի անվան բուսաբանության ինստիտուտ» ՊՈԱԿը (այսուհետ՝ Կազմակերպություն), ի դեմս տնօրեն Ժաննա Հովհիկի Հովակիմյանի, որը գործում է Կազմակերպության կանոնադրության հիման վրա, մյուս կողմից (այսուհետ՝ միասին՝ Կողմեր), հիմք ընդունելով Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2001 թվականի նոյեմբերի 17-ի N 1121 որոշումը (այսուհետ՝ Որոշում), «Ենթակառուցվածքի պահպանում ու զարգացում» ծրագրի (այսուհետ՝ Ծրագիր) իրականացման նպատակով կնքեցին սույն պայմանագիրը (այսուհետ՝ Պայմանագիր)՝ հետևյալի մասին.

1. Պայմանագրի առարկան

- 1.1 Պայմանագրով Ակադեմիան պարտավորվում է Ծրագրի իրականացման նպատակով Կազմակերպությանը հատկացնել Հայաստանի Հանրապետության 2025 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված 319 814 200 ՀՀ դրամ գումար, իսկ Կազմակերպությունը պարտավորվում է Ծրագիրն իրականացնել Որոշմամբ և Պայմանագրով սահմանված կարգով:
- 1.2 Պայմանագրի գնի մասին համաձայնության արձանագրությունը, իրականացվելիք գիտական հետազոտությունների (այսուհետ՝ Միջոցառումներ) ակնկալվող գիտական արդյունքները՝ դրանց որակական և քանակական ցուցանիշները, Ծրագրի նախահաշիվը, կատարողների մասին տեղեկությունները, առաջադրանքը և օրացուցային պլանը ներկայացված են Պայմանագրի հավելվածներում:

2. Կողմերի իրավունքները և պարտավորությունները

2.1 Ակադեմիան իրավունք ունի՝

- 2.1.1 Կազմակերպությունից պահանջելու կատարել Պայմանագրի 2.4 կետով նախատեսված պարտավորությունները,
- 2.1.2 ցանկացած ժամանակ ստուգելու Կազմակերպության կողմից իրականացվող Միջոցառումների ընթացքը և որակը՝ առանց միջամտելու վերջինիս գործունեությանը,
- 2.1.3 ջնդկունելու իրականացված Միջոցառումները՝ իր հայեցողությամբ սահմանելով թերությունների անհատույց վերացման ողջամիտ ժամկետ,
- 2.1.4 առանց իրականացված Միջոցառումների արդյունքների դիմաց գումար տրամադրելու՝ միակողմանի լուծելու Պայմանագիրը և պահանջելու հատուցել պատճառված վնասները, եթե՝
 - 2.1.4.1 Կազմակերպությունը ժամանակին չի սկսում Ծրագրի իրականացումը, կամ Ծրագրի իրականացման ժամանակ ակնհայտ է դառնում, որ այն պատշաճ չի իրականացվելու,
 - 2.1.4.2 Կազմակերպությունը երկու և ավելի անգամ խախտել է Ծրագրով նախատեսված Միջոցառումների իրականացման ժամկետները (նախատեսված լինելու դեպքում),
 - 2.1.4.3 իրականացված Միջոցառումները չեն համապատասխանում Ծրագրով սահմանված պահանջներին,
- 2.1.5 Պայմանագիրն օրենքով կամ Պայմանագրով նախատեսված հիմքերով լուծելու դեպքում պահանջելու իրեն հանձնել անավարտ Միջոցառումների արդյունքները:

2.2 Կազմակերպությունն իրավունք ունի՝

- 2.2.1 Ակադեմիայի կողմից գումարները չվճարվելու դեպքում միակողմանի լուծելու Պայմանագիրը և պահանջելու հատուցել իրեն պատճառված վնասները,
- 2.2.2 Ծրագրի կատարման համար, օրենսդրությամբ սահմանված կարգով, ներգրավելու երրորդ անձանց,
- 2.2.3 Ակադեմիայի գրավոր համաձայնությամբ այլ կազմակերպություններին հանձնել կատարված աշխատանքների արդյունքները:

2.3 Ակադեմիան պարտավոր է՝

- 2.3.1 Ծրագրով նախատեսված դեպքերում աջակցել Կազմակերպությանը,
- 2.3.2 ընդունել համապատասխան որոշում՝ իրականացված Միջոցառումների մասին ներկայացված տարեկան հաշվետվության վերաբերյալ,

2.4 Կազմակերպությունը պարտավոր է՝

- 2.4.1 Ծրագիրը կատարել անձամբ,
- 2.4.2 Ծրագիրը կատարել առաջադրանքին համապատասխան և դրա արդյունքը Ակադեմիա հանձնել սահմանված ժամկետում,
- 2.4.3 Պայմանագրով նախատեսված ֆինանսական միջոցներն օգտագործել Ծրագրով և Պայմանագրով սահմանված նպատակներով ու չափաքանակներով,
- 2.4.3.1 Պայմանագրով նախատեսված ֆինանսական միջոցներից 19,358.0 հազար դրամ հատկացնել կազմակերպությունում նոր աշխատողների ընդգրկմամբ նոր գիտական ստորաբաժանումների ստեղծմանը,
- 2.4.3.2 բացառել Ծրագրի ֆինանսավորման ծավալը նվազելու պատճառաբանությամբ արդյունավետ աշխատող գիտական աշխատողների աշխատանքային պայմանների վատթարացումը,
- 2.4.4 կատարել Ակադեմիայի կողմից բացահայտված թերությունների վերացման նպատակով տրված ցուցումները,
- 2.4.5 աշխատանքի ակնկալվող արդյունքի ստացման անհնարինության հայտնաբերման կամ աշխատանքը շարունակելու աննպատակահարմարության մասին եռօրյա ժամկետում տեղեկացնել Ակադեմիա,
- 2.4.6 Ակադեմիա ներկայացնել հաշվետու ժամանակաշրջանում Պայմանագրի շրջանակներում վճարման գումարի չափի վերաբերյալ հայտ (այսուհետ՝ Հայտ)՝ մինչև հաշվետու ամսվան հաջորդող ամսի 10-ը: Հայտում նշվում է Պայմանագրի շրջանակներում Կազմակերպության կողմից ծրագրի իրականացման ենթակա գործառույթների գծով ձեռք բերված քանակական ու որակական ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկություններ և դրանց հիման վրա հաշվարկված գումարի չափի մասին մանրամասն հաշվարկներ,
- 2.4.7 Պայմանագրի նախահաշվում ֆինանսական ցուցանիշներից շեղումների դեպքում Ակադեմիա ներկայացնել հիմնավորում,
- 2.4.8 իրականացնել Ծրագրի շրջանակներում Ակադեմիայի կողմից տրամադրված գումարների՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված հաշվապահական հաշվառում,
- 2.4.9 Ծրագրի ավարտից հետո Ակադեմիա ներկայացնել Միջոցառումների իրականացման մասին տարեկան հաշվետվություն՝ դրան կցելով գիտական ծրագրի հաշվետվության հանձնման-ընդունման արձանագրություն,
- 2.4.10 Պայմանագրի գործողության ընթացքում ապահովել Ծրագրի իրականացմանը վերաբերող փաստաթղթերին ծանոթանալու Ակադեմիայի հնարավորությունը,
- 2.4.11 Ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ ապրանքները, աշխատանքները և ծառայությունները ձեռք բերել «Գնումների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով՝ պետության կարիքների համար կատարվող գնումների կանոններին համապատասխան,
- 2.4.12 Պայմանագրով նախատեսված Միջոցառումների իրականացման արդյունքում առաջացած տնտեսումները/խնայողությունները վերադարձնել Հայաստանի Հանրապետության

պետական բյուջե՝ ոչ ուշ, քան մինչև 2026 թվականի հունվարի 24-ը:

3. Ծրագրի ֆինանսավորման չափը

Ծրագրի ֆինանսավորման չափը կազմում է 319 814 200 ՀՀ դրամ:

4. Մշտադիտարկում

- 4.1 Ակադեմիան ցանկացած ժամանակ կարող է իրականացնել մշտադիտարկում՝ ուսումնասիրելով Ծրագրին առնչվող փաստաթղթեր և նյութեր:
- 4.2 Մշտադիտարկումն իրականացվում է համաձայն Հայաստանի Հանրապետության կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի 20.05.2020 թվականի N 638-Ա/2 հրամանով հաստատված «Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեի ֆինանսավորմամբ իրականացվող գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության ծրագրերի և թեմաների մշտադիտարկման կարգի»:

5. Վճարման կարգը և ժամկետները

- 5.1 Ակադեմիան Կազմակերպությանը վճարումները կատարում է Հայտն ընդունելու օրվան հաջորդող 20 աշխատանքային օրվա ընթացքում, եթե Ծրագրով սահմանված չեն վճարումների կատարման այլ կարգ և ժամկետներ:
- 5.2 Ակադեմիան Պայմանագրի գինը վճարում է Պայմանագրում նշված Կազմակերպության հաշվարկային հաշվին փոխանցելու միջոցով, որն ըստ եռամսյակների բաշխվում է հետևյալ կերպ. բյուջետային տարվա 1-ին եռամսյակում՝ 20 տոկոս, 2-րդ եռամսյակում՝ 25 տոկոս, 3-րդ եռամսյակում՝ 25 տոկոս, 4-րդ եռամսյակում՝ 30 տոկոս:

6. Կողմերի պատասխանատվությունը

Կողմերը Պայմանագրով սահմանված պարտավորությունները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու համար կրում են պատասխանատվություն՝ ՀՀ գործող օրենսդրությանը համապատասխան:

7. Պայմանագրի գործողության ժամկետը

Պայմանագիրն ուժի մեջ է մտնում Կողմերի ստորագրման պահից և գործում է մինչև Կողմերի ստանձնած պարտավորությունների՝ ամբողջ ծավալով կատարումը:

8. Անհաղթահարելի ուժի ազդեցությունը (ՖՈՐՍ-ՄԱԺՈՐ)

Պայմանագրով նախատեսված պարտավորություններն ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն չկատարելու համար Կողմերն ազատվում են պատասխանատվությունից, եթե դա եղել է անհաղթահարելի ուժի ազդեցության հետևանքով, որը ծագել է Պայմանագիրը կնքելուց հետո, և որը Կողմերը չէին կարող կանխատեսել կամ կանխարգելել: Այդպիսի իրավիճակներն են երկրաշարժը, ջրհեղեղը, հրդեհը, պատերազմը, ռազմական և արտակարգ դրության հայտարարումը, քաղաքական հուզումները, գործադուլները, հաղորդակցության միջոցների աշխատանքի դադարեցումը, պետական մարմինների ակտերը և այլն, որոնք անհնարին են դարձնում Պայմանագրով նախատեսված պարտավորությունների կատարումը: Եթե անհաղթահարելի ուժի ազդեցությունը շարունակվում է 3 ամսից ավելի, ապա Կողմերից յուրաքանչյուրն իրավունք ունի լուծելու Պայմանագիրը՝ դրա մասին նախապես տեղյակ պահելով մյուս կողմին:

9. Եզրափակիչ դրույթներ

- 9.1 Պայմանագրում կատարվող փոփոխությունները կամ լրացումներն իրավաբանական ուժ

- 9.2 ունեն, եթե կազմված են գրավոր և ստորագրված են Կողմերի կողմից:
Պայմանագիրը կնքվում է երկու օրինակով, որոնք ունեն հավասար իրավաբանական ուժ:
Յուրաքանչյուր կողմին տրվում է Պայմանագրի մեկ օրինակ: Պայմանագրի անբաժանելի
մասն է Կազմակերպության կողմից Ակադեմիա ներկայացված Ծրագրի հայտը:
- 9.3 Պայմանագրով չնախատեսված հարաբերությունները կարգավորվում են Հայաստանի
Հանրապետության օրենսդրությամբ:

10. Կողմերի հասցեները, բանկային վավերապայմանները և ստորագրությունները

Ակադեմիա

ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիա

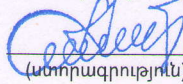
ք. Երևան, Մ. Բաղրամյան 24

Հ/հ՝ 900011024115

ՀՎՀՀ՝ 00005673

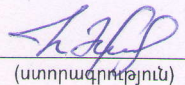
ՀՀ ՖՆ կենտրոնական գանձապետարան

Նախագահ՝

(ստորագրություն)

Աշոտ Սերոբի Սադյան

Ծրագրի գիտական ղեկավար՝

(ստորագրություն)

Կազմակերպություն

ՀՀ ԳԱԱ «Ա. Թախտաջյանի անվան բուսաբանության
ինստիտուտ» ՊՈԱԿ

Աճառյան փ. 1 Ավան 0063 Երևան Հայաստան

Հ/հ՝ 900018005372

ՀՎՀՀ՝ 00805541

ՀՀ ՖՆ գործառնական վարչություն

Կազմակերպության տնօրեն՝

(ստորագրություն)

Ժաննա Հովհիկ Հովակիմյան

Հովակիմյան Ժաննա Հովհիկ

Հավելված N 1
20 հունվարի 2025թ.
N 1-14/25-I/INSTBOT պայմանագրի

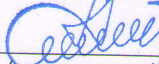
**ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻ ԳՆԻ ՄԱՍԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅԱՆ**

Մենք՝ ներքոստորագրյալներս, Ակադեմիայի նախագահ Աշոտ Սերոբի Սաղյանը և Կազմակերպության տնօրեն Ժաննա Հովհիկ Հովակիմյանը, վկայում ենք, որ Կողմերը համաձայնություն են ձեռք բերել 20 հունվարի 2025թ. N 1-14/25-I/INSTBOT պայմանագրով աշխատանքի գնի վերաբերյալ՝ 319 814 200 ՀՀ դրամ գումարի չափով:

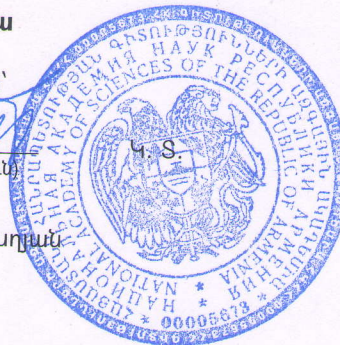
Սույն արձանագրությունը հիմք է Կողմերի միջև փոխադարձ հաշվարկների և վճարումների համար:

Ակադեմիա

Նախագահ՝

(ստորագրություն)

Աշոտ Սերոբի Սաղյան

Կազմակերպություն

տնօրեն՝

(ստորագրություն)

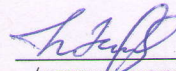
Ժաննա Հովհիկ Հովակիմյան

ԱԿՆԿԱԼՎՈՂ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ
«Ենթակառուցվածքի պահպանում ու զարգացում» ծրագրի

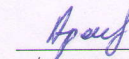
Ակնկալվող արդյունք	Քանակ
ՄԳՇ-ում (Միջազգային գիտատեղեկատվական շտեմարան) հրապարակում՝	30
Այլ պարբերականում հրապարակում՝	20
Գրքեր, մենագրություններ՝	3
Գիտաժողովի նյութեր՝	15

Կազմակերպության տնօրեն՝

(ստորագրություն)

Ժաննա Հովհիկ Հովակիմյան

Կազմակերպության գիտքարտուղար՝

(ստորագրություն)

Աշոտ Արմինե Լեւոնյան

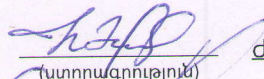
ՆԱԽԱՀԱՇԻՎ
«Ենթակառուցվածքի պահպանում ու զարգացում» ծրագրի

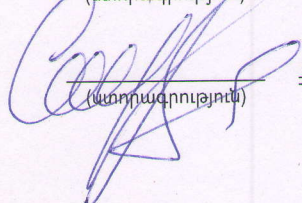
ՀՀ դրամ

Հ/հ	Հոդվածի անվանումը	Ֆինանսավորման չափը	այդ թվում՝			
			1-ին եռամսյակ (20%)	2-րդ եռամսյակ (25%)	3-րդ եռամսյակ (25%)	4-րդ եռամսյակ (30%)
1.	աշխատավարձ՝ ներառյալ եկամտային հարկը	224 618 000	44 923 600	56 154 500	56 154 500	67 385 400
2.	տնտեսական ծախսեր՝	16 650 000	3 330 000	4 162 500	4 162 500	4 995 000
3.	այլ ծախսեր՝	78 546 200	15 709 240	19 636 550	19 636 550	23 563 860
Ընդամենը՝		319 814 200	63 962 840	79 953 550	79 953 550	95 944 260

Կազմակերպության տնօրեն՝

Կազմակերպության գլխավոր հաշվապահ՝

(ստորագրություն)

(ստորագրություն)

Ժաննա Հովհի Հովսեփյան

Քաջիկ Արտակ Սարգսյան

ՀՀ դրամ

Կազմակերպության տնօրեն՝

(ստորագրություն)

Ժաննա Հովհի Հովակիմյան

Կազմակերպության գլխավոր հաշվապահ՝

(ստորագրություն)

Քաջիկ Արտակի Սարգսյան

ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿԱՏԱՐՈՂՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
«Ենթակառուցվածքի պահպանում ու զարգացում» ծրագրի

A - ամսական աշխատավարձ (ներառյալ հարկերը և այլ պարտադիր վճարները) D - աշխատաժամանակի շաբաթական տևողություն (ժամ)
B - ամիսների քանակ E - գումարային
C - աշխատաժամանակի ռեժիմ

ՀՀ դրամ

ազգանուն անուն հայրանուն	պաշտոն	A	B	C	D	E
Վարչասպասարկող անձնակազմ						
Հովակիմյան Ժաննա Հովիկի	Տնօրեն	550 000	12	հիմնական	40	6 600 000
Ղուկասյան Անահիտ Գեորգիի	փոխտնօրեն	450 000	12	հիմնական	40	5 400 000
Վարդանյան Ժիրայր Հմայակի	գիտական-ղեկավար	155 000	12	ներքին համատեղություն	20	1 860 000
Աչոյան Արփինե Լեոնիկի	Գիտական քարտուղար	400 000	12	հիմնական	40	4 800 000
Սարգսյան Քաջիկ Արտակի	Գլխավոր հաշվապահ	300 000	12	համատեղություն	30	3 600 000
Կարապետյան Գայանե Սերժիկի	հաշվապահ	150 000	12	համատեղություն	20	1 800 000
Մելքոնյան Գոհար Ալբերտի	անձնակազմի կառավարման մասնագետ	160 000	12	հիմնական	40	1 920 000
Ղարիբյան Մարգարիտա Գրիշայի	գրադարանավար, առաջատար մասնագետ	96 000	12	հիմնական	40	1 152 000
Բոգդանյան Աշոտ Մկրտչի	վարչատնտեսական և անվտանգության բաժնի վարիչ	145 000	12	հիմնական	40	1 740 000
Նազարյան Հարություն Մարտունի	մեխանիկ-վարորդ	120 000	12	հիմնական	40	1 440 000
Արսխանյան Ազիզ Ռազմիկի	էներգետիկ	100 000	12	հիմնական	40	1 200 000
Արասխանյան Նորիկ Շեկոյի	փականագործ	120 000	12	հիմնական	40	1 440 000
Շատոյան Նորիկ Հմայակի	Գլխավոր գյուղատնտես, բուսաբանական այգիների համակարգող	190 000	12	հիմնական	40	2 280 000
Փայտյան Յուրիկ Ենոքի	գյուղատնտես	120 000	12	հիմնական	40	1 440 000
Ղուկասյան Գրետա Սերգեյի	առաջատար մասնագետ	97 000	12	հիմնական	40	1 164 000
Մարդանյան Յուրիյ Նիկոլայի	այգեգործ-բանվոր	97 000	12	հիմնական	40	1 164 000
Տեր-Ղուկասյան Անուշ Երվանդի	այգեգործ-բանվորուհի	97 000	12	հիմնական	40	1 164 000
Միխայլովա Ելենա Սերգենա	այգեգործ-բանվորուհի	97 000	12	հիմնական	40	1 164 000
Հովակիմյան Հարություն Հովիկի	Վանաձորի բաժանմունքի վարիչ	125 000	12	հիմնական	40	1 500 000
Ղամբարյան Ռաֆայել Արմենի	Վանաձորի բաժանմունքի այգեգործ-բանվոր	105 000	12	հիմնական	40	1 260 000
Ղամբարյան Արմեն Անուշավանի	Վանաձորի բաժանմունքի այգեգործ-բանվոր	97 000	12	հիմնական	40	1 164 000
Մնացականյան Սիմոն Միխայելի	Սևանի բաժանմունքի վարիչ	125 000	12	հիմնական	40	1 500 000
Մանուկյան Արմեն Արտավազի	Սևանի բաժանմունքի այգեգործ-բանվոր	97 000	12	հիմնական	40	1 164 000
Ավագյան Դավիթ Ժիրայրի	Սևանի բաժանմունքի	105 000	12	հիմնական	40	1 260 000

	այգեգործ-բանվոր					
Հովհաննիսյան Լուսյա Նուրիջանի	բուսապահոցի տեխնիկ	96 000	12	հիմնական	40	1 152 000
Օհանյան Շուշան Հրանտի	տեխնիկ	96 000	12	հիմնական	40	1 152 000
Խլեբնիկովա Մենժաննա Իգորի	Էկոլոգիկենտրոնի էքսկուրսավար	120 000	12	հիմնական	40	1 440 000
Բայբուրդյան Անի Վաչագանի	փոխտնօրեն	400 000	12	հիմնական	40	4 800 000
Վարոսյան Սամվել Սերգեյի	Իրավաբան	140 000	12	հիմնական	20	1 680 000
Դուտովա Զոյա Վիկտորի	Տնկարանի վարիչ	130 000	12	հիմնական	40	1 560 000
Աբրահամյան Սերգեյ Գրիգորի	այգեգործ-բանվոր	97 000	12	հիմնական	40	1 164 000
Միրզոյան Մանուշ Շահենի	էքսկուրսավար	110 000	12	հիմնական	40	1 320 000
Գաբրիելյան Ռիմա Մելիքսեթի	հավաքարար	115 000	12	համատեղություն	20	1 380 000
Արզումանյան Արսեն Էդիկի	Մեխանիզատոր	120 000	12	հիմնական	40	1 440 000
Գասպարյան Արմեն Գեորգիի	Օժանդակ աաշխատակից, հսկիչ	86 500	12	համատեղություն	20	1 038 000
Բոգդանյան Կարինե Մկրտիչի	այգեգործ բանվոր	97 000	12	հիմնական	40	1 164 000
Ալեքսանյան Ալլա Սամվելի	Միջազգային կապերի և համագործակցության համակարգող	25 000	12	համատեղություն	10	300 000
Սարգսյան Մարիաննա Հովիկի	տնօրենի օգնական ընդհանուր գծով	200 000	12	հիմնական	40	2 400 000
Գիտական անձնակազմ						
Բաժին Երկրաբուսաբանության և Էկոլոգիական ֆիզիոլոգիայի բաժին						
Ֆայվուշ Գեորգի Մարկի	Ղեկավար	476 870	12	հիմնական	40	5 722 440
Ալեքսանյան Ալլա Սամվելի	Ավագ գիտաշխատող	171 630	12	հիմնական	20	2 059 560
Հովակիմյան Ժաննա Հովիկի	Ավագ գիտաշխատող	171 630	12	ներքին համատեղություն	20	2 059 560
Խաչատրյան Լիլիթ Ռոբերտի	Գիտաշխատող	137 900	12	հիմնական	20	1 654 800
Ջանջուղազյան Կարինե Զոհրաբի	Գիտաշխատող	275 800	12	հիմնական	40	3 309 600
Հովհաննիսյան Հռիփսիմե Իգիթի	Գիտաշխատող	275 800	12	հիմնական	40	3 309 600
Սկյան Կարինե Հրանտի	Ավագ լաբորանտ	179 240	12	հիմնական	40	2 150 880
Բաժին Հայաստանի ֆլորայի գենետիկական ռեսուրսների պահպանության բաժին						
Ներսեսյան Անուշ Անրիի	Ղեկավար	476 870	12	հիմնական	40	5 722 440
Նավասարդյան Եվգենյա Միխայելի	Գիտաշխատող	206 850	12	հիմնական	30	2 482 200
Վարդանյան Սոնյա Մամիկոնի	Կրտսեր գիտաշխատող	105 160	12	համատեղություն	20	1 261 920
Գալստյան Սոնա Վարդանի	Կրտսեր գիտաշխատող	52 580	12	համատեղություն	10	630 960
Զախարյան Ռոբերտ Ալբերտի	Լաբորանտ	69 115	12	հիմնական	20	829 380
Լաբորատորիա Էքստրեմոֆիլ բույսերի հետազոտման և պահպանության գիտական լաբորատորիա						
Ռուդով Ալեքսանդր Վախթանգի	Ավագ գիտաշխատող	343 260	12	հիմնական	40	4 119 120
Քոսյան Հռիփսիկ Քերովի	Լաբորանտ	138 230	12	հիմնական	40	1 658 760
Ասատրյան Աննա Թեմանի	Ավագ գիտաշխատող	343 260	12	հիմնական	40	4 119 120
Պապիկյան Ռազմիկ Հարությունի	Լաբորանտ	34 558	12	համատեղություն	10	414 696
	Լաբորանտ			հիմնական		

Շէրբակովա Եկատերինա Նիկոլաննա		34 558	12		10	414 696
Բաժին Հնէարուսաբանության բաժին						
Գաբրիելյան Իվան Գեորգիի	Ղեկավար	476 870	12	հիմնական	40	5 722 440
Պապիկյան Աստղիկ Սարգսի	Կրտսեր գիտաշխատող	210 320	12	հիմնական	40	2 523 840
Հայրապետյան Նարինե Ահարոնի	Կրտսեր գիտաշխատող	210 320	12	հիմնական	40	2 523 840
Գրիգորյան Աննա Արտավազդի	Կրտսեր գիտաշխատող	210 320	12	հիմնական	40	2 523 840
Հակոբյան Էլեն Աշոտի	Կրտսեր գիտաշխատող	210 320	12	հիմնական	40	2 523 840
Խումարյան Լիանա Բաղդասարի	Ավագ լաբորանտ	89 620	12	հիմնական	20	1 075 440
Խումբ Քարաքոսերի պահպանման խումբ						
Գասպարյան Արսեն Հակոբի	Խմբի ղեկավար	205 000	12	ներքին համատեղություն	20	2 460 000
Գևորգյան Մարիամ Կարենի	Ավագ լաբորանտ	179 240	12	հիմնական	40	2 150 880
Սարգսյան Նաիրա Ադիբեկի	Ավագ լաբորանտ	179 240	12	հիմնական	40	2 150 880
Սողոյան Եվա Յուրիի	Կրտսեր գիտաշխատող	52 580	12	համատեղություն	10	630 960
Անիկյան Դիանա Կամոյի	Կրտսեր գիտաշխատող	105 160	12	համատեղություն	20	1 261 920
Բաժին Բույսերի կարգաբանության և աշխարհագրության բաժին						
Հայրապետյան Ալլա Մկրտիչի	Ղեկավար	476 870	12	հիմնական	40	5 722 440
Հովհաննիսյան Մարինե Էդգարի	Առաջատար գիտաշխատող	443 800	12	հիմնական	40	5 325 600
Ղուկասյան Անահիտ Գեորգիի	Առաջատար գիտաշխատող	221 900	12	ներքին համատեղություն	20	2 662 800
Օգանեզովա Գոհար Հրանտի	Առաջատար գիտաշխատող	443 800	12	հիմնական	40	5 325 600
Էլբակյան Արաքսյա Հարությունի	Ավագ գիտաշխատող	343 260	12	հիմնական	40	4 119 120
Սարգսյան Մերինե Վոլոդյայի	Ավագ գիտաշխատող	343 260	12	հիմնական	40	4 119 120
Մուրադյան Ալվարդ Հրանտի	Գիտաշխատող	275 800	12	հիմնական	40	3 309 600
Սոնյան Հասմիկ Հովհաննեսի	Գիտաշխատող	275 800	12	հիմնական	40	3 309 600
Ալոյան Արմինե Սուրենի	Կրտսեր գիտաշխատող	210 320	12	հիմնական	40	2 523 840
Ասատրյան Մարիետա Յաշայի	Գիտաշխատող	275 800	12	հիմնական	40	3 309 600
Աշոյան Արփինե Լեոնիկի	Գիտաշխատող	137 900	12	ներքին համատեղություն	20	1 654 800
Բալայան Կարինե Վալերիի	Գիտաշխատող	275 800	12	հիմնական	40	3 309 600
Բաժին Բույսերի ներմուծման բաժին						
Վարդանյան Ժիրայր Հմայակի	Ղեկավար	476 870	12	հիմնական	40	5 722 440
Մարտիրոսյան Լորա Յուրիի	Ավագ գիտաշխատող	343 260	12	հիմնական	40	4 119 120
Գատրջյան Գայանե Մանուկի	Գիտաշխատող	275 800	12	հիմնական	40	3 309 600
Մուրադյան Նելլի Նորիկի	Գիտաշխատող	275 800	12	հիմնական	40	3 309 600
Գրիգորյան Մանիկ Մերուժանի	Գիտաշխատող	275 800	12	հիմնական	40	3 309 600
Ալեքսանյան Նազիկ Գագիկի	Գիտաշխատող	275 800	12	հիմնական	40	3 309 600
Հակոբյան Ժանետա Անդրանիկի	Առաջատար գիտաշխատող	443 800	12	հիմնական	40	5 325 600
Կարապետյան Արեգ Մեսրոպի	Գիտաշխատող	68 950	12	համատեղություն	10	827 400

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ
**«Հայաստանի բուսական աշխարհի ուսումնասիրության և պահպանության էկոլոգո-
աշխարհագրական ասպեկտները» ծրագրի**
(ծրագրի անվանումը)

1. Աշխատանքի կատարման հիմքը՝ Հայաստանի Հանրապետության 2025 թվականի պետական
բյուջե:

2. Աշխատանքի նպատակը:

Ծրագրի նպատակն է հանդիսանում Հայաստանի ֆլորայի և բուսականության ուսումնասիրությունը, դրանց դերը համաշխարհային ֆլորայի ձևավորման ու զարգացման գործում, կենդանի հավաքածուների պահպանության էկոլոգո-աշխարհագրական ասպեկտների մշակում: Վերջին տարիների բիոսֆերային հետազոտությունները հստակ ցուցադրում են բնագիտության ընդհանուր ֆոնդում հնէաբուսաբանական (պալեոբուսաբանության) և հնաբուսաբանական (արխեոբուսաբանության) հետազոտությունները շրջանառության մեջ դնելու անհրաժեշտությունը, քանի, որ անցյալի՝ մահացած բույսերի հետազոտումը բացահայտում է նախկին կենսաբազմազանությունը, երկրաբանական դարաշրջանների միջավայրի վերականգնման բանալին, ինչպես նաև կանխագուշակում ապագա կլիմայական փոփոխությունները:

3. Աշխատանքին ներկայացվող հիմնական պահանջները:

- Հայաստանի ֆլորայի, բուսականության և բուսական ռեսուրսների հետազոտություն;
- Կովկասի կրիտիկական տաքսոնների կարգաբանական ուսումնասիրում;
- ՀԱԱՀ-ից ստացած հերբարիումի մշակում և ինսերացիա;
- Հերբարիումի թվայնացում և օնլայն հասանելիացում (Global Biodiversity Informacion Facility, Global Plants, JACQ Virtual Herbaria, World Flora Online պորտալների միջոցով/;
- Հայաստանի հազվագյուտ տեսակների ադապտիվ պոտենցիալը ըստ կենսաձևերի /խոտ, թուփ, ծառ/ – անատոմիական հատկությունների բացահայտում;
- Հայաստանի ծառատեսակների ծաղկափռոշու մորֆոլոգիայի ուսումնասիրություն և տեղեկատվական բազայի ստեղծում, «Հայաստանի ծառերի և թփերի ծաղկափռոշու ատլաս»-ի աշխատանքների ավարտում;
- Հայաստանի ֆլորայի Հիրիկազգիների (*Iridaceae*) ընտանիքի ներկայացուցիչների պալինոկարգաբանության ուսումնասիրում;
- Հազվագյուտ և անհետացող, ինչպես նաև արժեքավոր տեսակների վիճակի դաշտային ուսումնասիրություններ;
- Թիրախային բուսատեսակների անհետացման ռիսկի գնահատում ըստ Բնության պահպանության միջազգային միության չափորոշիչների;
- Համաձայն տեսակների անհետացման ռիսկի գնահատման արդյունքների՝ վտանգված տեսակների սերմերի հավաք բնական միջավայրից;
- Վտանգված տեսակների սերմերի *ex situ* հավաքածուների համալրում բաժնի Հայաստանի Ֆլորայի Սերմերի Բանկում
- Մոլեկուլյար հետազոտությունների իրականացում օգտագործելով բաժնի մոլեկուլյար լաբորատորիայի հնարավորությունները;
- Կենսատեխնոլոգիական հետազոտությունների իրականացում օգտագործելով բաժնի *in vitro* կլոնալ միկրոբազմացման լաբորատորիայի հնարավորությունները;

- Վտանգված և արժեքավոր տեսակների կենդանի հավաքածուների ստեղծում և ընդլայնում բաժնի նորաստեղծ «Հայաստանի կենսաբազմազանության տեղեկատվական և էկոլոգիական կենտրոնի» հիման վրա;
- Վտանգված և արժեքավոր տեսակների կենդանի հավաքածուների ստեղծում և ընդլայնում;
- Թիրախային բուսատեսակների *ex situ* պահպանության ապահովում;
- Թիրախային բուսատեսակների *in situ* պահպանության բարելավման եղանակների մշակում;
- Հայաստանի բուսական ծածկույթի փոփոխության դինամիկայի ուսումնասիրում՝ զոոբալ և համաշխարհային նշանակություն ունեցող, մասնավորապես էնդեմիկ, հազվագյուտ և ռելիկտային բուսատեսակներ պարունակող էկոհամակարգերի ի հայտ բերման և հետազոտության նպատակով;
- հիմնական անտառային համակարգերի արդյունավետության բարձրացման, բույսերի ներմուծման և կլիմայավարժեցման հիմունքների մշակում;
- Բնակավայրերի կանաչապատման գիտական հիմունքների մշակում: Հայաստանի բուսաբանական այգիները որպես համաշխարհային ֆլորայի ուսումնասիրության և կենդանի հավաքածուների ստեղծման ու պահպանման կենտրոն;
- Արևելյան Ասիայի, Հյուսիսային Ամերիկայի դենդրոֆլորաների, ինչպես նաև *Spiraea*, *Philadelphus* և այլ ցեղերի ներկայացուցիչների ներմուծումը Երևանի բուսաբանական այգի;
- Երևանի բուսաբանական այգու ծաղկային հավաքածուների հարստացումը *Asteraceae*, *Caryophyllaceae*, *Primulaceae*, *Iridaceae*, *Liliaceae* ընտանիքների նոր բարձր զեղազարդ տեսակներով ու սորտերով,
- Արևադարձային ու մերձարևադարձային բույսերի հավաքածուի հարստացումը *Apocynaceae*, *Araceae*, *Crassulaceae* և այլ ընտանիքների նոր ներկայացուցիչներով:
- Գեղազարդ (ներմուծված միամյա և բազմամյա) բույսերի աճի ու զարգացման վրա կենսաբանական ծագման աճի խթանիչների ազդեցության ուսումնասիրություններ:

4. Աշխատանքի բովանդակությունը:

ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի գիտական գործունեության 2025թ. ծրագիրը վերաբերվում է «Հայաստանի բուսական աշխարհի ուսումնասիրության և պահպանության էկոլոգո-աշխարհագրական ասպեկտները» թեմային, որն անմիջականորեն բխում է ինստիտուտի զարգացման և ռազմավարության ծրագրի հայեցակարգից:

ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի կարևոր գիտական ուղղություններն են.

- Հայաստանի ժամանակակից և բրածո բույսերի կարգաբանական և ֆլորիստիկ ուսումնասիրություններ;
- Հայաստանի ֆլորայի տեսակների կենսակարգաբանական (անատոմիական, պալինոլոգիական, ցիտոլոգիական) ուսումնասիրություններ;
- Հայաստանի էկոհամակարգերի նոր դասակարգային սխեմայի վերամշակում, ինչը կարտացոլի ընդունված միջազգային չափանիշներին համապատասխանող հանրապետության բուսականության ներկայիս իրավիճակը;
- Հայաստանի ֆլորայի հազվագյուտ և անհետացող տեսակների էկոլոգո-ֆիզիոլոգիական առանձնահատկությունների ուսումնասիրություններ;
- Հայաստանի ֆլորայի դժվար ծլող տեսակների բազմացման ֆիզիոլոգիան մեկուսացված կուլտուրայի և սերմային մեթոդների միջոցով;
- Հայաստանի ֆլորայի վտանգված և արժեքավոր բուսատեսակների պոպուլյացիաների գենետիկական պոլիմորֆիզմի ուսումնասիրություններ;
- Հայաստանի ֆլորայի հազվագյուտ տեսակների անհետացման ռիսկի գնահատումը ըստ Բնության պահպանության միջազգային միության չափորոշիչների;
- Հայաստանի արիդային տարածաշրջանների բարձր զեղազարդ տեսակներ պարունակող տաքսոնների, ինչպես նաև պարտիզային ձևերի ներմուծմանը,

բուսաբանական այգիներում դրանց ցուցադրական էքսպոզիցիոն հավաքածուների ստեղծմանը և հանրապետության տարբեր դենդրոկլիմայական պայմաններում (Երևան, Վանաձոր, Սևան) ինտրոդուցենտների հարմարողականության բնույթի պարզաբանմանը:

- Ինստիտուտի տարբեր գիտական հավաքածուների տվյալների բազայի համալրման աշխատանքների կազմակերպում, կենդանի հավաքածուների համալրում:

Ուսումնասիրելով Հայաստանի ֆլորայի տաքսոններին, տեսակներին, ցեղերին բնորոշ տարբեր հատկանիշները՝ կարգաբանական, մորֆոլոգիական, անատոմիական, կարիոլոգիական, պալինոլոգիական, աշխարհագրական և այլն, հնարավոր է լուծել վիճելի տաքսոնների մակարդակը, որոշակիություն տալ դրանց էվոլյուցիոն ուղղություններին, հասկանալ տաքսոնների ծագումնաբանությունը: Այս գիտելիքները անհրաժեշտ են մոլորակի ֆլորայի զարգացման ուղիները պատկերացնելու համար, որոշելու հանրապետության ֆլորայի կշիռը, ֆլորիստիկական կապերը և կարևորությունը՝ ինչպես տարածաշրջանի, այնպես էլ մոլորակի համար: Այդ կարգի ուսումնասիրությունները հնարավորություն են տալիս հասկանալ, որ Հայաստանը որպես Հայկական լեռնաշխարհի մի մաս, հանդիսանում է տեսակների բազմազանության և տեսակառաջացման օջախներից մեկը:

Բարձրակարգ բույսերի կարգաբանության և աշխարհագրության բաժին.

Հայաստանի ֆլորան իր բազմազանությամբ, տեսակային կազմով, էնդեմիկների մեծ թվով, տարբեր կենսաէկոլոգիական ու կարգաբանական խմբերին պատկանող օգտակար բույսերի հարստությամբ մեծ հետաքրքրություն է ներկայացնում ողջ աշխարհի բուսաբանների մոտ: Ֆլորայի ուսումնասիրումը հիմք է հանդիսանում ինչպես տեսական, այնպես էլ կիրառական մի շարք գիտությունների՝ անտառագիտության, բուսաբուծության, ծաղկաբուծության, դեղագործության, բնության պահպանության և այլնի համար: Հայաստանի ֆլորայի ուսումնասիրման ենթակա հիմնական առարկան համարվում է բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումը /միջազգային կոդը՝ ERE/: Պարունակելով բազմակողմանի տեղեկատվություն, հերբարիումային հավաքածուն համարվում է բոլոր հիմնարար և կիրառական ուսումնասիրությունների հիմնաքարը:

- Նախատեսվում է Որոշիչի երեք լեզվով տարբերակների վերջնական խմբագրում: Ավարտական փուլում է Հայաստանի անոթավոր բույսերի որոշիչը՝ հայերեն, ռուսերեն և անգլերեն լեզուներով, որոնցում կարտացոլվեն բոլոր նոր տվյալները Հայաստանի ֆլորայի շուրջ 3800 տեսակների վերաբերյալ:
- Նախատեսվող «Հայաստանի ֆլորայի լուսանկարների ատլասի» համար լուսանկարների մշակում:
- Կատարել լրացումներ «Հայաստանի ծառերի և թփերի ծաղկափոշու Ատլաս-ի» բանալիում, որն ընդգրկում է բոլոր ուսումնասիրված տեսակների ծաղկափոշու մորֆոլոգիական տվյալները:
- Կշարունակվեն աշխատանքները կապված Իկոնոտեկայի՝ լուսային և սկաներային մանրադիտակի մակարդակով ծաղկափոշու թվային լուսանկարների հավաքածուի ստեղծման հետ:
- Կիրականացվեն Հայաստանի ֆլորայի Հիրիկազգիների (*Iridaceae*) ընտանիքի ներկայացուցիչների ծաղկափոշու ապերտուրային տիպերի փոխկապակցվածության և հնարավոր էվոլյուցիոն զարգացման ուղիների վերաբերյալ ուսումնասիրություններ:
- Կիրականացվեն աշխատանքներ Հայաստանի ֆլորայի *Rosaceae* ընտանիքի ներկայացուցիչներին բնորոշ ծաղկափոշու պոլիմորֆիզմի ուսումնասիրության վերաբերյալ:
- Կիրականացվեն *Malvaceae* ընտանիքի *Alcea sophiea* համեմատական ուսումնասիրություններ *A. tabrisiana*-ի հետ: *A. tabrisiana*-ի var. *armena*-ի կարգավիճակի հստակեցում:
- Կիրականացվեն *Scilla atropatana*-ի մոլեկուլար մեթոդի օգտագործման արդյունքների հիման վրա կարգաբանության վիճակի ամփոփում:
- Կիրականացվեն *Boraginaceae* ընտանիքի հարմարվողական պոտենցիալի սահմանների հաստատում կլիմայի փոփոխման պայմաններում:

- Կիրականացվեն աշխատանքներ «Հայաստանի բուսական աշխարհի հարստությունը» թեմայով զբոսավարների ձեռնարկի տպագրության համար:
- Կիրականացվեն աշխատանքներ «Հայաստանի համեմունքային բույսերը» մենագրության տպագրության համար:
- Ագրարային Ակադեմիայից ստացած հերբարիումի մշակում և ինսերացիա, ERE հերբարիումի անոթոշ նյութերի որոշում և ինսերացիա Asteraceae (Eupatorieae, Astereae, Inuleae, Heliantheae, Senecioneae, Calenduleae), Boraginaceae, Malvaceae, Poaceae, Rosaceae, Ranunculaceae, Amarantaceae, Polygalaceae, Scrophulariaceae, Crassulariaceae ընտանիքներ:
- Հերբարիումի տիպային նմուշների թվայնացում և օնլայն հասանելիացում՝ JACQ Virtual Herbaria և Global Biodiversity Informacion Facility, Global Plants, World Flora Online պորտալների միջոցով:
- Կիրականացվեն Lamiaceae ընտանիքի ուսումնասիրություններ՝ կարգաբանական տարբեր մեթոդներով:
- Կշարունակվեն Հայաստանի ֆլորայում աճող հազվագյուտ բուսատեսակների կարիոլոգիական հետազոտությունները, որոնց արդյունքում կբացահայտվեն քրոմոսոմների քանակը, կտրվի կարիոտիպի նկարագրությունները:

Հնէաբուսաբանության բաժնում աշխատանքները կշարունակվեն հինգ հիմնական ուղղություններով.

- Կիրականացվեն հետազոտություններ Սյունիքի մարզի Միսյանի սովաբաշերտի հնէակենսաբանական նյութի ուսումնասիրության ուղղությամբ, մասնավորապես բրածո բույսերի և միջատների փոխկապակցվածության վերաբերյալ:
- Բրածո ֆլորաների աշխատանքները կշարունակվեն Ծովինար գյուղի տեղավայրի ուսումնասիրության ուղղությամբ, մասնավորապես տորֆային շերտերը 6 հազար տարվանից դեպի 8-10 հազար տարվա հասակը:
- Մենագրության տեսքով կամփոփվեն Հորթունի պլիոցենյան (4-3 մլն տարի հասակի) ֆլորայի ուսումնասիրությունները:
- Մենագրության տեսքով կամփոփվեն Որոտան գետի ավազանի վաղ պլեյստոցենյան (0.9-1.4 մլն տարի հասակի) ֆլորայի ուսումնասիրությունները:
- Նախատեսվում է իրականացնել Տավուշի և Լոռու մարզերում գտնվող Մարգահովիտ-Լեւոնտովո տարածքի տորֆերի ուսումնասիրություններ:
- Կշարունակվեն Դեվոնի հասակի (300-400 մլն տարի հասակի) ֆլորայի ուսումնասիրությունները:
- Կշարունակվեն Արարատի մարզի Պլիոցենի ժամանակաշրջանի և Հի տարածքի այլ նեոգենյան ֆլորաների ուսումնասիրությունները:
- Կշարունակվեն Խնձորուտի կավճի (70-80 մլն տարի հասակի), Հովքի յուրայի (մոտ 150 մլն տարի հասակի) ֆլորաների ուսումնասիրությունները:

Հայաստանի ֆլորայի գենետիկական ռեսուրսների պահպանության բաժինը ուսումնասիրում է Հայաստանի ֆլորայի վտանգված ներկայացուցիչների վիճակը բնության մեջ, մշակում և կիրառում է դրանց բնության մեջ (*in situ*) և բնությունից դուրս (*ex situ*) պահպանությունը: Բաժնում *ex situ* պահպանությունը իրականացվում է հիմնականում հետևյալ միջոցներով՝ սերմերի և ԴՆԹ-ի պահպանության ստեղծում և զարգացում, բույսերի կենդանի հավաքածուների ստեղծում և ընդլայնում, մեկուսացված հյուսվածքների (կլոնալ միկրոբազմացումը *in vitro*) պահպանության ստեղծում: Դաշտային դիտարկումները և մոլեկուլյար հետազոտությունները նպաստում են գիտական խնդիրների լուծմանը բույսերի տաքսոնոմիայի և կարգաբանության բնագավառում: *Ex situ* հավաքածուները կայուն հիմք են ստեղծում բույսերի տեսական և կիրառական ուսումնասիրությունների համար՝ առանց ավելորդ միջամտության բնական պոպուլյացիաների մեջ:

- Կշարունակվեն *Dianthus*, *Gypsophila* (Caryophyllaceae) և *Cerasus*, *Amygdalus*, *Pyrus*, *Malus*, *Prunus* ցեղերի, ինչպես նաև խոլորձագիների (Orchidaceae) որոշ ներկայացուցիչների մոլեկուլային, տաքսոնոմիական և նոմենկլատուրային ուսումնասիրությունները:
- ՀՀ ֆլորայի *Astragalus holophyllus* & *A. latifolius* (Fabaceae) չորասեր հազվագյուտ տեսակների ուսումնասիրությունները, կարևորելով մոլեկուլային ուսումնասիրությունը և *in situ* և *ex situ* պահպանության ուղղությունները:

- Կիրականացվեն ՀՀ ֆլորայի 27 տեսակների տարբեր պոպուլյացիաներից սերմերի երկարաժամկետ պահպանություն;
- Կվերամշակվեն սերմերի ex situ պահպանության կարգը; կիրականացվեն հերթական ծրուսակության թեսթեր/ ստուգում Հայաստանի ֆլորայի սերմերի բանկի հավաքածուներից;
- Կիրականացվեն ծլեցման աշխատանքներ 4 հազվագյուտ տեսակների սերմերի կարիոլոգիական ուսումնասիրությունների նպատակով;
- Կիրականացվեն «Էկոէպիկենտրոն»-ի ՀՀ ֆլորայի կարմրանների հավաքածուի համալրում: Կշարունակվեն բիոտոպերի մոդելների համալրումը 5 տեսակներով;
- Կիրականացվեն Էկոէպիկենտրոնի պայմաններում հանրամատչելի դասըթացներ՝ բնապահպանական և կենսաբանական ուղղությամբ;
- Կուսումնասիրվեն Tamarix (Tamaricaceae) ցեղին պատկանող տեսակների ոչ կանոնավոր սերմերի ծրուսակության և կենսունակության պահպանությունը Հայաստանի ֆլորայի սերմերի բանկի պայմաններում:
- Կիրականացվեն Հայաստանի ֆլորայի հացազգիներին (*Poaceae*) պատկանող C4 տեսակների, հատկապես վտանգված և մշակովի բույսերի ցեղակիցների դաշտային ուսումնասիրություններ: Կնկարագրվեն պոպուլյացիաների վիճակը *in situ* պայմաններում: Կիրականացվեն ֆենոլոգո-մորֆոլոգիական ուսումնասիրություններ: Որոշ տեսակների համար կկատարվեն անհետացման ռիսկի գնահատում՝ ըստ IUCN չափորոշիչների:
- Կշարունակվեն ՀՀ ենթապյան ֆլորայի և բուսականության ուսումնասիրությունները, մասնավորապես Կովկասյան մրտավարդի (*Rhododendron caucasicum*) պոպուլյացիաների և ենթալպյան բարձրախոտերի ուսումնասիրությունները:

Երկրաբուսաբանության բաժնում նախատեսվում է շարունակել Հայաստանի Էկոհամակարգերի և նրանց փոփոխությունների ուսումնասիրությունները: Ուսումնասիրության հիմնական նպատակն է Հայաստանում բացահայտել հազվագյուտ Էկոհամակարգերը և ստեղծել Հայաստանի Էկոհամակարգերի Կարմիր գիրք: Կշարունակվեն ուսումնասիրություններ Էկոհամակարգերի վիճակի գնահատման, գոյության սպառնալիքների պարզաբանման, կլիմայի փոփոխության պատճառով հնարավոր փոփոխությունների կանխատեսման, ինվազիվ տեսակների տարածման, ինչպես նաև այլ սպառնալիքների գնահատման վերաբերյալ: Այս տարի շեշտ կդրվի Արարատի և Վայոց Ձորի մարզերին:

Բույսերի ֆիզիոլոգիայի ոլորտում նախատեսվում է շարունակել Հայաստանի վտանգված բուսատեսակների Էկոլոգո-ֆիզիոլոգիական և կենսաբանական հարմարողականության համեմատական գնահատումը, խոցելիության հնարավոր պատճառների բացահայտում in-situ պայմաններում և Հայաստանի բուսաբանական այգիներում համապատասխան պայմանների ստեղծում՝ հազվագյուտ տեսակների աճեցման և ex-situ պահպանության համար: Ֆիզիոլոգիական հետազոտությունների հիմքում ընկած են ջրային ռեժիմի (ազատ և կապված ջուր, ջրային անբավարարություն), տրանսպիրացիայի և ֆոտոսինթեզի ինտենսիվության, պլաստիդային պիգմենտների քանակության (քլորոֆիլ ա և բ, կարոտինոիդներ), ազոտի սպիտակուցային և ոչ սպիտակուցային ձևերի որոշման, բջջահյուսվածքի խտության, ածխաջրերի որոշման ուսումնասիրությունները:

Բույսերի ներմուծման բաժնում ծառաբույսերի ուսումնասիրությունները կշարունակվեն. *Օսոագիտական* ուսումնասիրությունները կշարունակվեն օտարածին ծառաբույսերի և դրանց պարսիզային ձևերի ներմուծման, բուսաբանական այգիներում դրանց ցուցադրական էքսպոզիցիոն հավաքածուների համալրման ու հարստացման, ինչպես նաև հանրապետության քաղաքային կանաչ տնկարկներում նպատակային կիրառման վերաբերյալ: Կշարունակվեն Հայաստանի քաղաքային կանաչ տնկարկների օպտիմալացմանը, դենդրոկազմի հարստացմանը և գեղազարդության բարձրացմանը նվիրված գիտական հետազոտությունները:

Օադկային բաժնում կշարունակվեն Հայաստանի ֆլորայի գեղազարդ խոտաբույսերի ex situ պայմաններում աճեցումը, բազմացումը և կլիմայավարժեցումը ծաղկաբույսերի հավաքածուի հարստացման ու ցուցադրման, և քաղաքների կանաչապատման մեջ օգտագործելու նպատակով: Երևանի բուսաբանական այգում կստեղծվեն հետևյալ էքսպոզիցիաները՝ Էվոլյուցիոն, զգայական, հիբրիդների և այլն, հաշվի առնելով վայրի խոտաբույսերի ներկայացուցիչների հետազոտության

արդյունքները: Կկատարվեն Կարմիր գրքում գրանցված *Primula L.* Յեղի ներկայացուցիչների կենսաբանական առանձնահատկությունների ուսումնասիրություններ:

Արևադարձային և մերձարևադարձային բույսերի կոլեկցիոն ջերմատանը կշարունակվեն արևադարձային և մերձարևադարձային արժեքավոր բուսատեսակների ներմուծման աշխատանքները՝ գիտական հավաքածուի հարստացման և ցուցադրման նպատակով: Կշարունակվեն առավել զեղազարդ և դիմացկուն տեսակների հետազոտությունները, որոնք նվիրված կլինեն աճեցման նոր պայմաններում դրանց կենսա-էկոլոգիական, բազմացման առանձնահատկությունների, հարմարողականության պարզաբանմանը, ինչպես նաև հետազայում ինտերիերների, ձմեռային այգիների և քաղաքի կանաչապատման մեջ առաջարկմանը:

Երևանի բուսաբանական այգու «Հայաստանի ֆլորա և բուսականություն» էքսպոզիցիոն հողամասում կկատարվի Հայաստանի ֆլորայի *Rubus* (Rosaceae) և *Suaeda* (Chenopodiaceae) ցեղերի ուսումնասիրություններ: Կշարունակվեն *Malus*, *Prunus* և *Pyrus* (Rosaceae) վայրի պտղատուների որոշ վայրի ցեղակիցների կենսամորֆոլոգիական հետազոտություններ բնության և Երևանի բուսաբանական այգու պայմաններում: Կիրականացվի Երևանի բուսաբանական այգու «Հայաստանի ֆլորա և բուսականություն» էքսպոզիցիոն հողամասի հավաքածուի տաքսոնոմիական կազմի գիտական գույքագրում: Կշարունակվեն հողամասում Հայաստանի ալպիական ֆլորայի էքսպոզիցիայի վերազանգման և հարստացման աշխատանքները:

Քարաքոսերի հետազոտման և պահպանության գիտական խմբում նախատեսում է իրականացնել հետևյալ գործողությունները

- Դաշտային հետազոտությունների շարունակական իրականացում, նմուշների հավաք ՀՀ տարածքում,
- Քարաքոսերի և սնկերի նմուշների ԴՆԹ շթրիխ-կոդավորման շարունակական իրականացում,
- Քարաքոսերի մոլեկուլային կարգաբանական և ֆիլոգենետիկ հետազոտությունների շարունակական իրականացում,
- Հայաստանի քարաքոսերի կատալոգի տպագրություն,
- Հայաստանի որոշ քարաքոսերի բնապահպանական կարգավիճակի պարզաբանում և առաջարկում ՀՀ կարմիր գրքում գրանցման նպատակով:

Կազմակերպության
տնօրեն (ոեկտոր)

Օրագրի գիտական ղեկավար

(ստորագրություն)

(անուն ազգանուն)

(անուն ազգանուն)

**«Հայաստանի բուսական աշխարհի ուսումնասիրության և պահպանության էկոլոգո-
աշխարհագրական ասպեկտները» Հավելված N 6**

«20» հունվարի 2025 թ.
N 1-14/25-1/1NSTBOT պայմանագրի

ՕՐԱՑՈՒՑԱՅԻՆ ՊԼԱՆ *

**«Հայաստանի բուսական աշխարհի ուսումնասիրության և պահպանության էկոլոգո-
աշխարհագրական ասպեկտները» ծրագրի**
(ծրագրի անվանումը)

h/h	Իրականացվելիք միջոցառման			
	անվանումը	համառոտ բովանդակությունը	կատարման ենթակա գործառնությունների նկարագիրը	կատարման ժամկետները
2025թ. 1-ին եռամսյակ	Հայաստանի բուսական աշխարհի ուսումնասիրություն և պահպանություն	Հայաստանի ֆլորայի տաքսոնոմիական, կենսակարգաբանական ուսումնասիրություն; Հայաստանի ծառաբույսերի պալիտոմորֆոլոգիական ուսումնասիրություն: Հազվագյուտ տեսակների ցանքսի և ձեցման համար սերմերի նախապատրաստում: Մերմերի ցուցակի կազմում Բուսաբանության ինստիտուտի ղեկավարի համար:	Մորֆոլոգո-անատոմիական, հերբարիումային, պալիտոլոգիական, ցիտոլոգիական երկրաբուսաբանական, էկոֆիզիոլոգիական ուսումնասիրություններ	01.01.2025-31.03.2025
2025թ. 2-րդ եռամսյակ	Հայաստանի բուսական աշխարհի ուսումնասիրություն և պահպանություն	Հայաստանի ֆլորայի հազվագյուտ, անհետացող, էնդեմիկ բույսերի ցիտոլոգիական, էկոֆիզիոլոգիական անատոմիական, հերբարիումային, պալիտոլոգիական, ցիտոլոգիական երկրաբուսաբանական, էկոֆիզիոլոգիական ուսումնասիրություններ	Մորֆոլոգո-անատոմիական, հերբարիումային, պալիտոլոգիական, ցիտոլոգիական երկրաբուսաբանական, էկոֆիզիոլոգիական ուսումնասիրություններ	01.04.2025-30.06.2025
2025թ. 3-ին եռամսյակ	Հայաստանի բուսական աշխարհի ուսումնասիրություն և պահպանություն	Հերբարիումային նյութի որոշում: Հայաստանի բուսականության դասակարգման սխեմայի մշակման վերաբերյալ աշխատանքներ: Դաշտային աշխատանքներ երապոզիցիոն հողամասում, բույսերի խնամք: Մերձարևադարձային և արևադարձային բույսերի գիտական հավաքածուի ընդլայնման ուղղությամբ աշխատանքներ: Բուսաբանական այգու ծաղկաթմբերի խնամք, տնկանյութի հավաք և նախապատրաստում հաջորդ վեգետացիոն շրջանի համար, տարբեր ծաղկային հավաքածուների ստեղծում: Վտանգված տեսակների սերմերի հավաք, վերամշակում և ex situ երկարաժամկետ պահպանություն ՕՀայաստանի ֆլորայի սերմերի բանկում:	Մորֆոլոգո-անատոմիական, հերբարիումային, պալիտոլոգիական, ցիտոլոգիական երկրաբուսաբանական, էկոֆիզիոլոգիական ուսումնասիրություններ	01.07.2025-31.09.2025
2025թ. 4-րդ եռամսյակ	Հայաստանի բուսական աշխարհի ուսումնասիրություն և պահպանություն	Հերբարիումային նյութի ուսումնասիրում: Ցեղերի անատոմիական ուսումնասիրության ամփոփում; քրոմոսոմների, ծաղկափռու հետազոտությունների ամփոփում; Հայաստանի բուսականության դասակարգման սխեմայի մշակման ամփոփում, հաշվետվությունների պատրաստում:	Մորֆոլոգո-անատոմիական, հերբարիումային, պալիտոլոգիական, ցիտոլոգիական երկրաբուսաբանական, էկոֆիզիոլոգիական ուսումնասիրություններ	01.10.2025-31.12.2025

Կազմակերպության տնօրեն (ռեկտոր)՝

(ստորագրություն) (ժաննա Հովակիմյան)
(անուն ազգանուն)

Ծրագրի գիտական ղեկավար՝

(ստորագրություն) (ժաննա Հովակիմյան)
(անուն ազգանուն)

* Իրականացվելիք միջոցառումները ներկայացնել եռամսյակային փուլերով: